

I KOKKUVÕTE

TÄHTSAMAD MAJANDUSPOLIITILISED ARENGUSUUNAD AASTATEL 2007–2009

Maailma ja Euroopa majandus

Maailmamajanduse kasv püsib kiire, ületades 2007. aastal pikaajalist keskmist taset. Euroopa Liidu liikmesriikide kasvuväljavaated on head ning Eesti peamiste majanduspartnerite Soome ja Rootsi majanduskasv ületab Euroopa keskmist. Surve nähtav tõesuks on vähenenud ning tänavu oodatakse kogu maailmas ka toiduainetega seotud hinnasurve vaibumist. Edaspidi on peamised riskid seotud toormehindadega.

Rahapoliitika ja finantssektor

Euroopa Keskpanga (EKP) intressimäära tõstmine on toonud kaasa laenude kallinemise ka Eestis. Võrreldes 2005. aasta lõpuga on intressimäärad tõusnud keskmiselt 1,5 protsendipunkti. EKP rahapoliitikast tulenevat intressimäärade tõusu on oodata ka 2007. aastal.

Laenumaht kasvab küll aeglustavas tempos, kuid annab siiski suure panuse majanduskasvu. Eluase- melaenu puhul on oodata kasvukiiruse stabiliseerumist, sest laenu tähtaegade veelgi pikemaks muutmine pole kuigi tõenäoline, intressimäärad tõusevad ning potentsiaalsete kinnisvaralaenuvõtjate arv on oluliselt vähenenud.

Eesti Pank eeldab, et 2007. aastal annavad pangad laene välja samas mahus kui mullu, mis tähendab, et laenumahu kasvutempo aeglustub. Aastatel 2007–2009 ei toimu eelduste kohaselt märkimisväärsed muutusi pangalaenude pakkumises. Turul valitsevat konkurentsi arvestades jäävad laenu tingimused laenuvõtja jaoks endiselt suhteliselt soodsaks seni, kuni püsib usaldus Eesti majanduskeskkonna vastu tervikuna.

Pankade kasumlikkus Eestis on olnud väga hea ning nende finantspuhvid on piisavad, et saada hakkama senisest märgatavamalt keerulisemates majandustingimustes.

Välis- ja sisenõudlus

Väliskeskonna jätkuva paranemise tõttu oli välisnõudlus 2006. aastal kõrge ning Eesti ekspordimaht kasvas kiiresti. Kaubagruppide ja tegevusalade lõikes oli kasvu kiirus väga erinev. Transiidi- ja allhankesektoris kasvutempo aasta teisel poolel aeglustus. Kogu ekspordisektorit see suundumus aga ei puudutanud ning Eesti ettevõtete konkurentsivõime ei vähenenud (eksport ilma kütuse, masinate ja seadmeteta kasvas ühtlaselt umbes 15 protsenti kogu 2006. aasta vältel). Eesti eksportijate tulevikuootused olid aastavahetusel isegi optimistlikumad kui varem. Aastail 2007–2009 on oodata ekspordi kasvutempo stabiliseerumist 10% lähedal.

2006. aastal jätkus sisenõudluse kiire kasv. Aasta teisel poolel hoogustus eratööstus ja suurenes investeerimisaktiivsus. Seda vaatamata sellele, et kinnisvarasektori kasvtsükli tipp jäi 2006. aasta esimesse poole. Tarbimist rahastati eraisikute suurenenud sissetulekuga ja laenumahu kiire, ehkki veidi aeglustunud kasvuga. Kuigi investeringute kasvutempo alaneb lähiaastatel tunduvalt, püsib investeerimisaktiivsus kõrge ning investeringute rahastamiseks tuleb jätkuvalt kasutada väliskapitali.

Sisenõudlus kasvas kiiresti ka 2007. aasta esimestel kuudel. Eratööstuse hoogustumisele viitasid tarbijate kindlustunde tugevnemine ning jaemüügi mahu kasvu kiirenemine jaanuaris-vebruaris. Kuigi sissetulekute kasv on endiselt kiire ning laenusaa- mise võimalused soodsad, on edaspidi oodata eratööstuse kasvu mõningast aeglustumist.

Välistasakaal

Sissetulekute kasvuga kaasnes 2006. aastal elanike säästude suurenemine, kuid see ei olnud kiirenenud eratööstusega võrreldes piisav, et peatada välistasakaalu halvenemist, mis algas juba 2005. aasta teisel poolel. Kokkuvõttes suurenes jooksev- konto puudujääk mullu ligi 15 protsendini SKPst.

Jooksevkonto puudujäägi kasvule avaldas ainsana vastutoimet valitsuse säästlik eelarvepoliitika, mis

on viimastel aastatel olnud äriotsustel tasandav. Kuna Eesti majanduses on säästmise tase juba praegu võrreldav rikaste tööstusriikide omaga, saab jooksevkonto puudujääk märkimisväärselt väheneda alles siis, kui investeeringute vajadus väheneb. Lähiaastatel seda oodata ei ole, sest Eesti majanduses on kapitali töötaja kohta Euroopa Liidu keskmisest tunduvalt vähem.

Rahastamise poolel oli kapitalivoogude struktuur 2006. aastal lähedane pikaajalisele keskmisele. Teenitud kasumist Eestisse jäetud summad moodustasid 6,5 protsenti aasta SKPst. Eestisse tehtud otseinvesteeringute kogumaht ulatus aasta lõpuks 95 protsendini SKPst. Seda on rohkemgi kui varasematel aastatel ja näitab välisinvestorite jaoks soodsa ärikliima püsimist ning nende usaldust Eesti majanduse kasvuväljavaadete vastu. Eesti välisvõlg kasvas 96%ni SKP suhtes. Selle põhjuseks oli laenu raha ulatuslik sissevool.

Tööturg

Eesti tööturg oli 2006. aastal piisavalt paindlik, et tööandjad said vastata välis- ja siseturu suurenenud nõudlusele. Hõive kasvas 6–7 protsenti peamiselt tööturule naasnute toel. Enamik uusi töökohti loodi teenindussektoris. Töötlevas tööstuses, mida võib pidada eksportiva sektori lipulaevaks, jätkus kiire kasv tänu tööjõu tootlikkuse paranemisele.

Kuna töötajate arvu märkimisväärset kasvu ei saa lähiajaks prognoosida, sõltub tööturu olukord aastail 2007–2009 selle paindlikkusest nii tööjõu liikuvuse, tööaja kasutamise kui ka palgakujunduse mõttes.

Tööjõu tootlikkuse ja palgakasvu vahetõrge pälviv jätkuvalt tähelepanu. Tööjõu erikulu (ühe toodanguühiku kohta tehtud kulutused tööjõule) kasvuga seotud riskid hakkasid ilmnema juba möödunud aasta lõpul. 2007. aastal on oodata palgasurve svenemist ehk tööjõukulude suurenemist kasumlikkuse arvel. Konkurentsivõime seisukohalt võib see olla ohumärgiks. Korrektsioon tasakaalu suunas saabub aastail 2008–2009.

Inflatsioon

Aastal 2006 oli Eesti inflatsioon oodatust kiirem ning tarbijakorv kallines aastaga 4,4 protsenti. Inflatsioonitempot mõjutas tugevasti naftahindade heitlikkus, kuid kütusehinnad ei kujunenud siiski peamiseks hinnakasvu põhjustajaks. Nende mõju ilmnis rohkem läbi ülekandumise teiste kütuseliikide ja transporditeenuste hindadele. Näiteks kallines gaas 52% ning sellega seotud soojusenergia 16%. Lisaks mõjutasid eluasemekulusid kommunaalteenuste hindade tõstmine, juba 2005. aasta lõpukuu del tõusma hakanud korteriüürid ning nõudluse surve ehitusturul. Ootustega võrreldes kiirenes kõige enam toidukaupade hinnakasv, mis aasta keskmisena jõudis 4,6 protsendini.

2007. aasta alguses ulatus tarbijahindade tõus 5 ja märtsis 5,7 protsendini. Inflatsioonitempo alaneb eeldatavalt käesoleva aasta juunini. Aasta teisel poolel kiireneb inflatsiooni kasv taas, seda peamiselt varem kokku lepitud soojusenergia käibemaksu tõusu tõttu. Alusinflatsioon tõuseb selle majandusliku kõrgpunkti. Inflatsioon saavutab kasvulae 2008. aastal, mil see võib vaatamata alanema hakanud alusinflatsioonile kiirenedada üle 5,5 protsendi taseme. 2009. aastaks peaks inflatsioon siiski 4,3 protsendini alanema. Keskmises perspektiivis on oodata inflatsiooni püsimist 3–4 protsendi tasemel.

Valitsussektor

Nii nagu varem, kujunes peamiseks Eesti majanduse välis- ja sisetasakaalu toetavaks jõuks eelarve poliitika. Valitsuse sääst suurenes aasta jooksul pidevalt. 2006. aasta kokkuvõttes kujunes koondeelarve ülejääk eelmise aasta omast suuremaks, ulatudes ligikaudu 4 protsendini SKPst. Ülejääk tulenes teadlikust reservide suurendamisest, prognoositust paremast maksutulude laekumisest ning plaanitud kulude osalisest edasilükkamisest.

2007. aastaks kavandatud eelarve seadis eesmärgiks 1,9 protsendise ülejäägi SKP suhtes. Võrreldes eelmiste aastatega on tegemist märksa jõulisema, kuigi majandusliku seisukohast tagasihoidliku

ülesandepüstitusega. Praeguseks on selge, et kavandatud eelarvekulude taustal kujuneb maksutulude kasv kiiremaks ning poliitilise tahte olemasolul on aastail 2007–2009 võimalik saavutada eelmise aasta omaga võrreldav eelarveülejäak.

Seega on valitsuse ülesandeks saavutada 2007. aastal võimalikult suur eelarveülejäak, mis oleks

võrreldav mulluse 3,8 protsendiga SKPst. Samas jätkub lähiaastatel tulumaksu alandamine. Uue valitsuskoalitsiooni ees on keeruline ülesanne ühitada maikuu valmivas uues riigieelarvestrateegias võimalikult suur eelarveülejäagi eesmärk lubadusega alandada tulumaksu määrade ning sooviga muuta mõningaid kulupoliitilisi eelistusi.

Tabel 1. Eesti majanduse põhinäitajad aastatel 2005–2009

	2005	2006	2007*	2008*	2009*	2007	2008
SKP, mld krooni	173,1	204,6	239,1	272,2	303,0	3,1	4,0
SKP reaalkasv, %	10,5	11,4	8,4	6,5	5,6	0,1	-1,2
Ühtlustatud tarbijahinnaindeks, %	4,1	4,4	5,1	5,6	4,3	0,6	0,8
Jooksevkonto, % SKPst	-10,5	-14,8	-15,2	-13,8	-12,6	-1,7	-0,6
Võlgnevus välismaailmale (jooksev- + kapitalikonto), % SKPst	-9,5	-12,3	-13,1	-11,9	-10,8	-0,9	0,1
Eratarbimise reaalkasv, %	7,9	15,8	14,7	9,9	7,3	2,2	1,1
Investeeringute reaalkasv, %	12,7	19,7	14,8	5,9	3,7	2,8	-3,8
Eksporti reaalkasv, %	21,5	10,0	8,2	7,5	6,8	-2,8	-2,4
Impordi reaalkasv, %	15,9	14,7	12,9	7,7	6,4	0,3	-2,1
Tööpuudus, %	7,9	5,9	5,5	5,9	6,3	0,4	0,9
Hõivatute arvu kasv, %	2,0	6,4	1,3	0,1	-0,3	-0,6	-0,3
Lisandväärtuse kasv töötaja kohta, %	8,3	4,7	7,0	6,4	5,9	0,7	-0,9
Reaalpalga kasv, %	8,3	12,6	12,7	8,8	6,0	2,1	-0,5
Keskmise brutopalga kasv, %	11,4	16,2	18,5	14,3	10,6	3,4	0,2
Krediidi nominaalkasv, %	50,4	51,6	37,3	22,7	14,7	2,4	1,6
Välisvõlg, %SKPst	86,0	95,8	103,0	107,1	110,9	12,6	8,6

* Eesti Panga prognoos aprillis 2007. Kahes viimases tulbas on võrdlus eelmise prognoosiga (november 2006).

MAJANDUSPOLIITILISED JÄRELDUSED

- Eesti majanduspoliitiliseks prioriteediks peab jääma euro kasutuselevõtt. Kuigi aastatel 2007–2009 me suure tõenäosusega ei täida Maastrichti kriteeriumit, peame säilitama valmisoleku eurole üleminekuks esimesel võimalusel.
- Valitsuse ülesandeks on saavutada 2007. aastal võimalikult suur eelarveülejäak, mis oleks võrreldav mulluse 3,8 protsendiga SKPst. Järgnevatel aastatel tuleb tähelepanulikult jälgida majanduse edasist arengut ning prognoosist erineva stsenaariumi korral olla valmis muutma nii tulude kui ka kulude plaane.
- Erasisikute sissetulekute kasv on edaspidi tagasihoidlikum ning sellega peavad oma äri-

plaanide koostamisel ja tulevikuootuste kujundamisel arvestama ka ettevõtteid, eriti kinnisvaraarendajad ja pangad.

- Eesti Pank soovib erasisikute tähelepanu pöörata sellele, et möödunud aastatel aset leidnud üheaegne tulude kiire kasv ja laenuintressimäärade alanemine on nüüdseks möödanik. Intressimäärad hakkasid tõusma eelmisel aastal ja kuigi sissetulekud kasvasid ettevõtete väga heade majandustulemuste toel jätkuvalt kiiresti, peavad inimesed arvestama suuremate intressimääradega ja tulude aeglasema kasvuga.
- Eesti Panga prognoosi kohaselt on laenumahu kasvu kõrgeraadi läbi saamas. Laenumahu kasvunäitajates peaks see selgemalt ilmnema käesoleva aasta teisel poolel. Prognoosist eri-

neva stsenaariumi korral on Eesti Pank operatiivselt valmis rakendama finantssektoris täiendavaid meetmeid. Keskpanga ja Finantsinspektsiooni eesmärk on säilitada pankade kapitali- ja likviidsuspuhvrid tänasega võrreldaval tasemel.